

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
2/2008 vp**

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi kolmansien maiden kansalaisille jäsenvaltion alueella oleskelua ja työskentelyä varten myönnettävää yhdistelmälupaa koskevasta yhden hakemuksen menettelystä sekä jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevien kolmansista maista tulleiden työntekijöiden yhtäläisistä oikeuksista (puitedirektiivi)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 18 päivänä helmikuuta 2008 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi kolmansien maiden kansalaisille jäsenvaltion alueella oleskelua ja työskentelyä varten myönnettävää yhdistelmälupaa koskevasta yhden hakemuksen menettelystä sekä jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevien kolmansista maista tulleiden työntekijöiden yhtäläisistä oikeuksista (puitedirektiivi) (U 44/2007 vp) mahdollisia toimenpiteitä varten työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Tuuli Tuunanen, sisäasiainministeriö

- ylitarkastaja Olli Sorainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- apulaisosastopäällikkö Carin Lindqvist-Virtanen ja ylitarkastaja Kirsi Kyrkkö, sosiaali- ja terveysministeriö
- kansainvälisten asioiden asiamies Noora Rikalainen, Akava ry
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- lainopillinen asiantuntija Outi Tähtinen, Suomen Yrittäjät ry
- ylitarkastaja Rainer Hiltunen, Vähemmistövaltuutetun toimisto.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon TyVL 6/2006 vp.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on antaa yleiset

set puitteet oikeudenmukaiselle ja oikeuksiin perustuvalle lähestymistavalle työperäisessä maa-

hanmuutossa. Komission ehdotus ei puutu jäsenmaiden maahantulon edellytyksiin, vaan se keskittyy kaikille jo laillisesti jäsenvaltiossa asuville kolmannen maan työntekijöille, jotka eivät ole saaneet ns. pitkään oleskelleen asemaa, myönnettäviin työstä johtuviin oikeuksiin ja yhteen yhdistettyyn lupaan. Tämä lupa myönnetään keskitetyssä hakumenettelyssä, nk. yhden luukun periaatteen mukaisesti.

Valtioneuvoston kanta

Suomi kannattaa direktiiviehdotusta. On tärkeää, että yhteisön tasolla voidaan yksinkertaistaa

taa järjestelmää ja määritellä yleiset puitteet liittyen työperäisen maahanmuuton lupaprosessiin. Järjestelmä ei saa kuitenkaan jäykistää jo nykyisin käytössä olevia joustavia kansallisia käytänteitä, kuten Suomessa ulkomaalaislain 81 §:n mahdollisuutta työskennellä tietyillä ammattialoilla enintään kolmen kuukauden ajanjaksoja ilman oleskelulupaa. Direktiiviehdotuksessa mainittua hakemusten kolmen kuukauden käsittelyaikaa on lähtökohtaisesti pidettävä liian pitkänä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta on lausunnossaan TyVL 6/2006 vp laillista maahanmuuttoa koskevasta toimintapoliittisesta suunnitelmasta (E 32/2006 vp) pitänyt nyt käsiteltävänä olevan puitedirektiivin ja neljän siihen liittyvän sektoridirektiivin säätämisen tarpeellisuutta kyseenalaisena. Valiokunta piti ehdotettujen sektoridirektiivien soveltamisalojen selkeää määrittelyä vaikeana ja korosti, että työmarkkinoita jäykistävää säätelyä ei pitäisi EU-tasolla laatia.

Ehdotettu puitedirektiivi olisi ns. minimidirektiivi, joka antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden säätää suotuisammasta kohtelusta. Sen tavoitteena on parantaa kolmansista maista tulevien työntekijöiden asemaa, vähentää epäoikeudenmukaista kilpailua ja suojata EU:n kansalaisia halpatyövoiman käytöltä ja maahanmuuttajia hyväksikäytöltä. Valiokunta pitää näitä tavoitteita tärkeinä ja kannatettavina. Tavoitteisiin pyritään turvaamalla ulkomaalaisille työntekijöille muun muassa samat palkka- ja muut työehdot kuin omille kansalaisille sekä yhdistymisvapaus ja oikeus liittyä ammattijärjestöihin.

Direktiiviehdotuksella pyritään myös lupakäytäntöjen yksinkertaistamiseen ja nopeuttamiseen ottamalla kaikissa jäsenmaissa käyttöön yhdistetty oleskelu- ja työlupa. Tämä lupa myönnetään keskitetyssä hakumenettelyssä, nk.

yhden luukun periaatteen mukaisesti. Valiokunta pitää lupakäytäntöjen yksinkertaistamista ja nopeuttamista tärkeänä. Ehdotettu menettely on kuitenkin Suomessa pääosin jo käytössä ja käsittelyajatkin ovat yleensä lyhyempiä kuin direktiiviehdotuksessa asetettu tavoiteaika.

Ajatus yhdestä, kaikissa tilanteissa työntekoa varten myönnettävästä oleskeluluvasta on periaatteessa hyvä. Oikeus työntekoon liittyy Suomessakin useaan erilaiseen lupaan, joten yhden luvan periaate voisi tuoda järjestelmään selvyyt-
tä ja havainnollisuutta sekä yksinkertaistaa lupahallintoa. Direktiiviehdotuksessa yhden luvan periaate ei kuitenkaan täysin toteudu. Direktiivin soveltamisen ulkopuolelle on rajattu monia ulkomaalaisryhmiä, kuten toisesta EU-maasta lähetetyt vuokratyöntekijät ja muut lähetetyt työntekijät, GATS-sitoumusten puitteissa työskentelevät sekä kausityöntekijät. Erityisesti vuokra- ja muut lähetetyt työntekijät sekä kausityöntekijät ovat merkittäviä ulkomaalaisten työntekijöiden ryhmiä Suomen ja monen muun EU-maan työmarkkinoilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestelmän selkiyttämistä ja lupahallinnon yksinkertaistamista jatketaan.

Direktiiviehdotuksen perusteluissa viitataan siihen, että jäsenvaltioiden tulee täyttää työvoimatarpeensa siten, että samalla myötävaikutetaan kaikkien maiden kestäväan kehitykseen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomen ja muiden EU:n jäsenmaiden työvoimatarpeiden täyttäminen tehdään eettisiä sääntöjä kunnioittaen. Jos jostakin maasta hankitaan Suomeen tai EU:n alueelle paljon koulutettuja työntekijöitä, tulisi sopia työvoiman lähtömaan kanssa tavasta, jolla Suomi tai EU osallistuu heidän koulutuksestaan aiheutuneisiin kustannuksiin.

Direktiiviehdotuksen 12 artiklan mukaan kolmansista maista tulevia työntekijöitä on kohdeltava tasavertaisesti maan kansalaisten kanssa muun muassa työvoimatoimistojen tarjoaman avun saamisessa. Tämä edellyttää muutoksia säännöksiin, jotka koskevat ulkomaalaisten rekisteröintiä työnhakijoiksi. Samalla se merkitsee heille tarjottavien palvelujen lisääntymistä ja sillä voi olla vaikutuksia työvoimatoimistojen resurssien tarpeeseen.

Valiokunta on saanut selvitystä myös direktiiviehdotuksen sosiaaliturvaa koskevien säännösten vaikutuksesta Suomen tilanteeseen. Saadun selvityksen mukaan direktiiviehdotuksen 12 artiklan sosiaaliturvaa koskevia säännöksiä tulee vielä selventää, jotta niistä yksiselitteisesti ilmenee, mitä oikeuksia direktiiviehdotuksen kohderyhmälle on tarkoitettu antaa ja suhteessa mihin henkilöryhmään heitä tulee kohdella yhdenvertaisesti. Valiokunta suhtautuu varauksellisesti

siihen, että eri ulkomaalaisryhmille annetaan erisisältöisiä oikeuksia saada yhteiskunnan palveluja tai sosiaaliturvaa. Tämä tekee järjestelmästä monimutkaisen ja vaikeasti hahmotettavan, mikä aiheuttaa epävarmuutta ja hankaloittaa tiedottamista ja viranomaisten kouluttamista. Valiokunnan näkemyksen mukaan Suomessa tulee pyrkiä mahdollisimman selkeään ja yksinkertaiseen järjestelmään, jonka lähtökohtana on kaikkien Suomessa pysyvästi oleskelevien oikeus yhtäläiseen turvaan ja tukitoimiin.

Saadun selvityksen mukaan monien ulkomaalaisten on vaikea saada oleskelulupia perheenjäsenilleen, koska toimeentuloedellytys on lain tulkintakäytännössä asetettu liian korkealle suhteessa maahanmuuttajien palkkatasoon. Valiokunta pitää tärkeänä, että tähän ongelmaan puututaan pikaisesti. Maahanmuuttajan mahdollisuudet kotoutua Suomeen ovat merkittävästi heikommat, jos hän ei voi elää täällä yhdessä perheensä kanssa.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin huomautuksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 7 päivänä maaliskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Arto Satonen /kok
 vpj. Jukka Gustafsson /sd
 jäs. Anna-Maja Henriksson /r
 Johanna Karimäki /vihr
 Merja Kuusisto /sd
 Merja Kyllönen /vas
 Esa Lahtela /sd

Jari Larikka /kok
 Markus Mustajärvi /vas
 Sanna Perkiö /kok
 Katja Taimela /sd
 Tarja Tallqvist /kd
 Jyrki Yrttiaho /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.